

GEORGE
ORWELL

Aspidistra
să trăiască!

Traducere din limba engleză
și note de Mihnea Gafița

POLIROM
2024

Și abia acum, cînd a coborît de unul singur la două lire pe săptămînă și și-a retezat practic orice perspectivă de-a cîștiga mai mult, abia acum a înțeles adevărata față a bătăliei pe care a tot purtat-o. Partea ei diabolică este că lustrul renunțării niciodată nu durează. Trăitul din numai două lire pe săptămînă încetează de-a mai fi un gest eroic și devine un obicei meschin. Eșecul este în aceeași măsură o păcăleală, cum este și succesul. I-a dat cu piciorul unei slujbe „din cele bune“ și a renunțat pentru totdeauna la slujbele „din cele bune“. În fine, asta s-a dovedit o necesitate. Nu voia să revină asupra deciziei. Dar n-avea nici un rost să pretindă că, dacă trăia într-o sărăcie autoimpusă, înseamnă că scăpase de toate relele pe care le aduce cu sine sărăcia. Nu greutatețile sînt problema. Nu ai parte cu adevărat de greutateți de ordin fizic la două lire pe săptămînă, iar dac-ai avea, oricum n-ar mai conta. Lipsa de bani îți afectează mintea și sufletul. Stagnarea mentală, mizeria spirituală – după toate aparențele, nu poți scăpa de ele atunci cînd venitul îți coboară sub o anumită limită. Credința, nădejdea și banul – numai un sfînt le-ar putea avea pe primele două, fără să-l aibă și pe cel de-al treilea.

Între timp s-a maturizat. Douăzeci și șapte, douăzeci și opt, douăzeci și nouă de ani. Iată-l ajuns la o vîrstă la care viitorul încetează de-a mai fi o ceață rozulie și devine ceva concret și amenințător. Spectacolul dat de rubedeniile lui care mai trăiau avea darul să-l deprime din ce în ce mai mult. Pe măsură ce înainta și el în vîrstă, simțea că semăna cu ei tot mai mult. Deci asta era drumul pe care mergea și el! Numai cîțiva ani să mai fi trecut și la fel ca ei ar fi ajuns și el, exact la fel ca ei! Același lucru îl simțea și față de Julia, pe care o vedea mai des decît își vedea unchiul și mătușa. Încă mai împrumuta bani de la ea din cînd în cînd, cu toate că-n diverse

momente luase hotărîrea să nu mai facă așa ceva. Iar Juliei parcă-i încărunțea părul galopant și avea cîte un rid profund, care-i tăia în două fiecare dintre obraji roșii, dar trași. Își încropise o viață a ei, de rutină, care însă n-o făcea nefericită. Avea munca ei la ceainărie, avea serile ei „de cusut“ în dormitorul ei, care este și cameră de zi, din Earl's Court (etajul doi, vederea la spate, nouă șilingi pe săptămînă fără mobilă), avea întîlnirile ei ocazionale cu alte prietene fete bătrîne, la fel de însingurate ca și ea. Ducea viața tipic subumană a femeii nemăritate și fără bani, pe care o accepta aproape fără să realizeze că destinul i-ar fi putut rezerva și altceva. Și totuși, în felul ei, Julia suferea, dar suferea pentru el, pentru Gordon, mai mult decît pentru ea însăși. Decăderea treptată a familiei, felul în care muriseră unul după altul, fără să lase nimic în urmă, în mintea ei apărea ca un fel de tragedie. Bani și iar bani! „Nimeni dintre noi parcă nu e-n stare să cîștige bani!“ – aceasta era lamentația ei perpetuă. Și, dintre toți, Gordon era singurul care avusese șansa de-a cîștiga bani, iar Gordon preferase să nu-i cîștige. Se afunda fără să miște un deget în aceeași mocirlă a sărăciei ca toți ceilalți din familie. După ce s-a consumat primul scandal, Julia s-a dovedit mai înțeleaptă și n-a mai „sărit la gîtul lui“ fiindcă-i dăduse cu piciorul și slujbei de la Noul Albion. Dar motivele lui n-aveau absolut nici un sens în ochii ei. În felul ei tăcut, femeiesc, Julia era conștientă că, dacă păcătuiești împotriva banilor, comiți păcatul suprem.

Cît despre mătușa lui Angela și unchiul Walter – vai, Doamne! Ce pereche mai făceau și ei! De fiecare dată cînd îi privea, Gordon se simțea cu zece ani mai bătrîn.

De pildă, unchiul Walter. Foarte deprimant era unchiul Walter. La cei șaiszeci și șapte de ani pe care-i avea, cu nenumăratele lui „agenții“ și cu

ce-i mai rămăsese din moștenire, din ce în ce mai puțin, să tot fi avut un venit săptămînal de aproape trei lire. Avea un birou cît o gheretă ceva mai mare pe lîngă strada Cursitor și locuia într-o pensiune foarte sărăcăcioasă din zona parcului Holland. Pîn-aici, totul a decurs conform precedentului: pe toți bărbații din familia Comstock deriva i-a dus în mod firesc spre pensiuni. Cînd te uitai la bietul unchi, cît de bătrîn era, la burta lui mare și flască, la vocea lui bronșitică, la mutra lui lătăreată, palidă, sfielnic pompoasă, care aducea cu portretul făcut de Sargent¹ lui Henry James, la creștetul lui pe care nu mai era nici fir de păr, la ochii lui spălăciți, cu pungi sub ei, la mustața lui etern pleoștită, căreia încerca în zadar să-i răsucească vîrfurile în sus – cînd îl priveai, nu-ți venea cu nici un chip să crezi c-a fost și el tînăr vreodată. Era de conceput oare că o asemenea ființă a simțit vreodată viața palpitîndu-i prin vene?! S-o fi cățărat vreodată într-un copac, o fi plonjat în apă de la trambulină, o fi fost îndrăgostit?! O fi avut vreodată o brumă de minte care să-i funcționeze ca lumea?! Chiar și pe vremea lui, la începutul anilor '90², cînd măcar din punct de vedere aritmetic era tînăr, oare făcuse și el vreun gest care să denote că era o ființă vie?! Poate cîteva distracții acolo, fără prea mare tragere de inimă și pe furiș. Cîte un whisky din cînd în cînd, prin baruri sordide; o ieșire sau două pe promenada de la Empire³; puțină curvăsăreală în mare taină, genul de giugiuleli scîrnave și scabroase pe care ți le poți închipui petrecîndu-se

-
1. John Singer Sargent (1856-1925) – mare portretist, pictor și desenator foarte prolific a cărui operă cuprinde în jur de 900 de picturi în ulei, peste 2000 de acuarele și nenumărate schițe și desene în cărbune.
 2. Este vorba de anii 1890.
 3. Teatrul inaugurat în piața londoneză Leicester în 1884 și transformat ulterior în cinematograful.

între mumiile egiptene, după ora de închidere a muzeului. Iar după aceea, un lung, lung șir de ani toți la fel, care nu i-au adus decît afaceri eșuate, singurătate și lîncezeală prin tot felul de pensiuni uitate de Dumnezeu.

Și totuși, chiar așa bătrîn cum este, unchiul probabil că nu e nefericit. Are o pasiune care-i suscită interesul fără încetare, și anume propriile-i boli. Unchiul Walter suferă, după cum el însuși declară, de toate bolile care figurează în dicționarul de medicină și niciodată nu se plictisește să vorbească despre ele. Ba chiar, lui Gordon i se pare că nici unul dintre colegii de pensiune ai unchiului său, pe care l-a mai vizitat cînd și cînd, nu discută niciodată despre nimic altceva în afară de bolile de care suferă. Peste tot prin salonul întunecat, niște oameni decolorați, din ce în ce mai bătrîni, stau perechi-perechi și discută despre simptome. Conversațiile lor sînt ca picuratul stropilor din stalactită peste stalagmită. Pic, pic. „Parc-aveai lumbago. Te mai doare?“, zice stalactita către stalagmită. „Văd că sărurile Kruschen mă ajută“, zice stalagmita către stalactită. Pic, pic, pic.

Sau, de pildă, mătușa Angela, de șaiszeci și nouă de ani. Gordon încearcă nici să nu se gîndească la mătușa lui Angela mai des decît își poate permite s-o ignore.

Biata, scumpa, blînda, buna, deprimanta mătușă Angela! Biata mătușă Angela cea uscată, galbenă precum ceara, numai pielea și osul! În amărîta ei de căsuță semidetașată¹ din Highgate – pre numele ei, Briarbrae² –, acolo, în palatul pierdut în munții de la miazănoapte, locuiește ea, Eterna

-
1. Este vorba despre genul de casă care are un perete comun cu cea de alături, ca două jumătăți ale uneia și aceleiași case.
 2. Textual: „Versantul cu scaieți“. În lumea anglo-saxonă, există obiceiul de-a le atribui nume caselor.

Fecioară Angela, despre care nici un bărbat, nici dintre cei vii, nici dintre cei trecuți în lumea umbrelor, nu poate spune cu adevărat că și-a depus pe buzele ei blindele mîngîieri ale iubirii. Acolo ea locuiește singură-cuc și, cîtu-i ziua de lungă, se-nvîrte încolo și-ncoace, ținînd strîns în mîna snopul de pene smulse din coada unui curcan îndărătnic, cu care lustruiește frunzele sumbre ale aspidistrelor și alungă blestematul de praf de pe splendidele piese ale serviciului de ceai din porțelan Crown Derby, ce-n vecii vecilor nu va fi folosit. Și iar, și iar își fericește scumpa ei inimă cu infuzii din ceaiul acela cafeniu, amestec de Floare de Portocal și Frunză de Ceai Negru, pe care i-l trimit de peste mări și țări fiii cei cu bărbuță ai lui Coromandel¹. Biata, scumpa, buna, blînda și totuși, cu neputință de iubit mătușă Angela! Renta ei viageră se ridică la nouăzeci și opt de lire sterline pe an (treizeci și opt de șilingi pe săptămîină, dar ea persistă în obiceiul clasei de mijloc de a-și gîndi venitul ca fiind o noțiune anuală, nu săptămînală), dintre care doisprezece șilingi și șase penny pe săptămîină reprezintă cheltuielile casei. Mai mult ca sigur că, din cînd în cînd, ar face foamea, dacă Julia nu i-ar strecura pe furis în casă pachete cu prăjiturele și pîine cu unt de la cainărie, despre care-i spune, bineînțeles, că sînt „niște nimicuri, acolo, pe care mi-ar fi părut rău să le arunc“, implicînd cu prețiozitate că, de fapt, mătușa ei Angela nici n-are ce face cu ele.

Însă biata mătușică are și ea plăcerile ei. Acum, la bătrînețe, s-a făcut mare cititoare de romane, fiindcă biblioteca publică se găsește la numai zece minute de mers pe jos de Briarbrae. Cît a trăit el, Tataie Comstock le-a interzis fetelor lui să

1. Denumire dată unei regiuni de coastă din sud-estul Indiei, în Golful Bengal.

citească romane. Prin urmare, dat fiind că s-a apucat de citit romane abia în 1902, mătușa Angela era mereu în urmă cu cîteva decenii față de moda curentă în materie de literatură. Dar se chinuia să țină pasul chiar și așa, în ariergardă, cu chiu, cu vai, gîfîind în timp ce venea din urmă. La începutul anilor 1900, încă le mai citea pe Rhoda Broughton¹ și pe Doamna Henry Wood². În anii războiului, îi citea pe Hall Caine³ și pe Doamna Humphry Ward⁴. Mai tîrziu, în anii 1920, îi citea pe Silas Hocking și H. Seton Merriman și, pînă prin 1930, aproape că i-a prins din urmă, dar nu cu totul, pe W.B. Maxwell și William J. Locke. Mai departe n-a mai apucat să treacă. În privința romancierilor postbelici, de unii dintre ei auzise datorită ecourilor iscate de imoralitatea lor, de blasfemiile lor și de răvășitoarea lor „istețime“. Dar n-a apucat să-i și citească. Pe Walpole⁵ îl cunoaștem, pe Hichens⁶ îl citim, dar Hemingway, ăsta cine mai e?!

-
1. Romancieră foarte prolifică (1840-1920), despre ale cărei romane de tinerețe s-a spus că sînt alerte, iar despre cele de bătrînețe, că sînt lente, cu toate că ea însăși considera că a scris același gen de roman timp de patruzeci de ani.
 2. Ellen Wood (1814-1887) – romancieră care și-a semnat cărțile cu pseudonimul „Doamna Henry Wood“, după soțul ei, bancher și armator.
 3. Sir Thomas Henry Hall Caine (1853-1931) – autor al unor romane pe tema predilectă a triumphiului amoroș, foarte bine primite la vremea lor.
 4. Mary Augusta Ward (1851-1920) – romancieră care și-a semnat cărțile cu pseudonimul „Doamna Humphry Ward“ și care a devenit una dintre autoarele cele mai bine vîndute și în Statele Unite.
 5. Sir Hugh Seymour Walpole (1884-1941) – prozator foarte prolific, autorul a treizeci și șase de romane, cinci volume de schițe, două piese de teatru și trei volume de memorii.
 6. Robert Smythe Hichens (1864-1950) – gazetar și romancier.